

Forfatter: Bang, Herman

Titel: EN JULEAFTEN I DET FREMMEDE

Citation: Bang, Herman: "EN JULEAFTEN I DET FREMMEDE", i Bang, Herman: *Værker i Mindeudgave*, Gyldendal, 1920-1921, s. 181. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-bang06val-shoot-workid73432.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Værker i Mindeudgave

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

EN JULEAFTEN I DET FREMMEDE

SNE, raabte jeg, der i Dagligstuen trak Gardinerne op. - Nej - Fa'en, skreg Maleren, som i Sovekammeret røg ud af sin Seng og løb til Vinduet i noget utilstrækkeligt Toilette.

- Jo, saagu', der er Sne, sagde han. Der var megen Sne: Snedriver i Gaden, Snehøje foran Portene. Sne i Mængder. Sne og Sne.

- Ja, saa kører Togene fast, sagde Maleren..

- Det gør de, sagde jeg.

- De kommer aldrig gennem Bjergene, sagde han.

- Nej, svarte jeg, der betragtede Tagene. Sneen laa som Fjældpartier paa Tagene.

- Naa, sagde Maleren, der er jo dog fire Dage til Jul.

- Og Posten beforder de vel med Slæder. .

Vi trøstede os med Slæderne.

Det var i Prag. Vi boede ude i en Forstad fire Gentlemen .- en Maler og jeg paa anden Sal, en Pianist og en juridisk Kandidat paa tredje. Til alle fire kogte "die Hausmeisterin" Suppe og serverede den i Fajanceskaale. Vi var alle fire lige velhavende. Paa tredje Sal tilstod man sin Armod, paa anden skjulte man den, saa godt det lod sig gøre.

Derfor havde ogsaa anden Sal allerede i November - det er godt at gøre saadan noget itide - inviteret tredje til Juleaften.

Vi havde derpaa forberedt os til Festen. I Udlandet bliver man langsomt vant til lidt af hvert Redaktionerne 182 er ikke altid saa rappe med at optage, hvad man skriver. Noget gaar i Kurven og noget gaar i om Mandagen. Og har Redaktionerne endelig optaget, er de ikke saa hastige med at sende Honorarerne. Porstanvisningerne kommer ujævnt og noget sent paa Maanederne.

Med Forlæggerne gaar det ikke bedre.

Naar man er i Udlandet, er man - naa, man kan da for den Sags Skyld ogsaa blive det, naar man er herhjemme - En, der staar udenfor, og som Alverden skal erindres om først, erindres kraftigt om.

Saa man maa gardere sig itide.

Vi havde gjort det.

Jeg var Føljetonist i fem Lande. Jeg havde i en Maanedstid ikke skaanet noget af dem. Jeg havde svælget i Julens Sne, mens Novembers Taager laa tæt over Hradshin, og jeg havde trukket i Festklokkerne for alle de Familieblade, der var at opdrive.

Der var heller ikke nogen anden journalistisk Gerning, jeg havde forsømt. Politik og Samfundsspørgsmaal flød rigt af min Pen. I Tidsskrifter havde jeg været alvorlig og i de lysere Blade havde jeg forsøgt at være skæmtetfuld. Journalister vænner sig jo til nogen Alsidighed med Aarene.

Til et tysk Familieblad, hvis Redaktør udtrykte sit Program i Ordene: "Ærede Herre, vort Blad henvender sig til Hjerterne" - havde jeg leveret Noveller. En af dem bar Titelen: "Landsbyens Ofelia", en Titel, der fortjente Succes i et Land, hvor man saa pietetsfuld dyrker det store Repertoire.

Maleren havde heller ikke været lad.

Han havde sit Marked i Berlin og hans Speciale var Studiehoveder af Zigeunertypen. Jeg har aldrig set saa sort Haar og aldrig saa store Øjne.

Han malede et om Dagen.

Der var ikke en Kunsthandel i det ganske Berlin, som ikke var prydet med hans Zigeunere.

Jo nærmere vi kom Julen, des mindre blev Skønhederne af Format og des større Rammerne.
183

- De skal ha'e det saadan, sagde Maleren: det egner sig s'gu bedre til Festgaver.

Han malede Livet af sig. Alle Skønhederne lignede hinanden:

- Men det gør ikke noget, sagde han, naar man blot sørger for at sprede dem - saa passeligt.

Han spredte dem, som sagt, over hele Berlin.

Men Maleres Métier er jo altid usikker. Det sikreste er Udgifterne til Rammerne. Dem maa man betale forlods. Saa først kan man udstille Billederne, hvad der jo ikke altid vil sige det samme som at sælge dem - straks.

Vi vidste det. Og jeg var derfor kun desto grummere mod mine Journaler.

Alligevel var vi glade. Det meste af mit var optaget, saa vi var paa det Stadium, hvor vi imødesaa Postanvisningerne.

Der gik Dag efter Dag, der arriverede ingen. Ogsaa Redaktionssekretæren, der geménligén fører Honorarbøgerne, faar op mod Højtiden travlt med nogen Selvvirksomhed, saa han har knap Tid til at hænge over Postanvisninger.

Det blev den femtende: intet Honorar. Det blev den attende: endnu ingen Anvisninger, Hvad Kunsthandlerne angik, forholdt de sig foruroiligende roligt.

Vi begyndte at slappes lidt i Arbejdet, baade Maleren og Jeg. Om Dagen gik vi i Gaderne og saá paa Vinduer og overvejede, hvad vi vilde forære vore Gæster.

Thi det skulde være en rigtig Jul med Træ og Foræringer.

Den nittende gik til Ende. Posten gik anden Sal forbi.

Om Aftenen sagde Maleren:

- Du, nu vilde det være nydeligt, hvis der kom Sne, og Togene ikke gik.

- Ja, sagde jeg langt. Jeg havde allerede tænkt paa Sne. Jeg havde vænnet mig til at tænke mig det værste.

Nu den en og tyvende om Morgenen var der Sne i Driver. Det var en pauver Trøst, at jeg havde ventet det.
184

Vi trøstede os - til at begynde med - med at Snefaldet var lokalt. Bladene meddelte imidlertid, at der ikke siden Aaret tredive var nedstyrtet lignende Snemasser over alt Landet. Al Trafik var standset i det hele Mellemeuropa.

Dagene, der kom, var ikke netop muntre. Vi var ikke meget talende. Jeg bandte Redaktionerne, som om de ogsaa besørgede Snefald.

Med vore Forhaabninger maatte vi lidt efter lidt gaa paa Akkord.

- Om Presenter kan der jo ikke blive Tale, sagde Maleren.

I Uger havde vi, rent ud sagt - thi Voksne bliver Børn, naar man saadan er ene ude i det Fremmede - raadslaaet om de Presenter. Der var snart meldt ikke den Genstand, som vi ikke havde tænkt paa at give.

- Nej, sagde jeg, om det kan der ikke blive Tale.

- Men Du, sagde Maleren: maaske er det, rent ud sagt, ogsaa nettere. Det var bare fordringsfuldt - - naar de ingenting havde at gi' ... og de har s'gu ingenting at gi' ...

Jeg haabede det.

Imens blev det ved at sne, og det blev Lillejuleaften. Vor Kassa var en Gylden og nogle Kreuzer. Maleren gik omkring og undersøgte gamle Vestelommer, hvilket var hans Vane i kritiske, pengeløse Øjeblikke.

Han fandt intet. Han havde vel allerede været der.

Gamle Veith, der var Manden til die Hausmeisterin og besørgede vor Opvarthning, listede uvis om paa sine Filtsko og blev aldrig færdig med Dækningen. Gamle Veith gik paa hele Fodballen og løftede for hvert Skridt Knæene, som om han stadig hengav sig til forberedende Øvelser og Knæbøjning.

Naar han ikke opvartede os, fæstede han Ender.

Die Hausmeisterin arbejdede med to Syersker for en Skjortefabrik. Maskinerne løb til de lange Sømme. Der Hausmeister fæstede Ende. Den kvindelige Beskæftigelse havde efterhaanden givet ham visse Gestus med 185 Hænderne, som om han bestandig trak Naalen ud af et Stykke Kanevas.

Nu gik han forlegent rundt og løftede Knæ og lugtede Bekymringer og vilde sige noget og fik det ikke sagt, før han var i Døren, hvor han stod og gned sig op ad Karmen, som om han skuttede sig.

- Det var om Træet, sagde han saa endelig og blev kobberrød, det Skind: jeg havde tænkt - min Kone havde tænkt (det var nu min Kone, dér tænkte) om ikke jeg, om ikke vi heller kunde købe Træet - for jeg er jo kendt og saadan Fremmede, saadan Fremmede

- - de bli'r bare - - de betaler kun det dobbelte ...

Den Gamle kunde ikke mer og var saa rød som det dryppende Blod.

Vi forstod, at han vilde hjælpe os med Træet.

- Og saa sætter jeg Fod paa, sagde han: saa er det gjort. Han var blevet kækkere. Han mærkede, vi tog imod Tilbudet.

Vi tav længe, da han var gaaet.

-- Ja, der kan jo komme Post imorgen, sagde Maleren.

- Ja-a, sagde jeg.

Der var vel ikke mere nogen af os, der ventede nogen Post.

Ude paa Trappen lo og sang de. Det var dem fra Tredjesal - vore Gæster imorgen -: De var allerede i Feststemning.

Paa anden Sal blev der ikke sovet meget den Nat. Klokkeren syv om Morgenen hørte vi Postbudet. Vi havde ikke ventet andet: nu gik han langsomt vor Dør forbi.

Ingenting, ingenting.

Vi sagde ikke noget til hinanden. Og vi hørte Postbudet trampe ned - saadan mekaniske dumme Tramp

- og der Hausmeister listede sig ind ad Døren paa sine Filtsko. Saa sagte havde han aldrig gaaet.

Ja, saa kunde nok vi passende staa op og holde Jul.

Med vor Kasse - en Gylden.

186

Da vi kom op, mærkede vi Granlugt: i Forstuen stod Træet. Det var vist fra et Skovbryn, thi megen ublid Storm saá ud til at have hærget det.

- Det Skrog, sagde Maleren, der tænkte paa Veith. Vi stod og saá paa det vinde Skud. Vi vidste ikke, hvor vi skulde finde noget at hænge paa det.

Gamle Veith kom til. Han holdt Hovedet paa Skæv og sagde:

- Træet er kønt, det er rigtig kønt.

- Det er det, naar man er kendt, sagde han.

- Ja, det er rigtig kønt, sagde vi, lidt grødede var vi i Røsterne.

Det blev placeret i Dagligstuen paa Bordet. Der stod det i sin Nøgenhed.

Det ringede, og det gav et Sæt i os. Posten var lige afsted og vi tænkte: maaske er det dog Posten.

Det var vore Gæster fra anden Sal. De ønskede os vel opstaaede - de straaledede over hele Ansigtet - og

spurgte, naar de skulde komme.

Jeg sagde: Ja - - Klokken otte. Og Maleren bad dem ind.

Men det vilde de ikke for ikke at forstyrre os i Forberedelserne ...

Det med Forberedelserne var vellykket.

Maleren sagde: Men noget maa der gøres.

- Ja, svarte jeg, der ikke havde en levende Idé. Maleren sagde: Man kan jo lægge Vat paa Grenene.

- Ja, svarte jeg, men der skal jo ogsaa Lys.

- Man kunde dog, sagde han grundende, bruge Voksstabel.

- Ja, sagde jeg.

Om Maden talte ingen. Vi vidste, at det fortvivlede var Maden. For vi havde jo villet fejre Festen med Gaas og Knas paa Dansk - - og det havde vi fortalt vore Gæster.

Allerede i November.

Hausmeister blev ved at gaa ud og ind. Øjnene flyttede han fra den ene til den anden. Vi var lidt kede af 187 ham. Situationen var ikke rigtig til at dele med Fremmede.

- De har god Tid i Dag, Veith, sagde Maleren. Vi havde ligesaa god Tid. Vi sad bare hver i sin Stol og stirrede paa det skæve Træ.

- Ja, sagde Veith, der stammede helt: Idag ... idag saa syer vi ikke.

- Mutter festkoger, fik han frem. Og pludselig brød han ud i en lang Ordstrøm om: at hun kogte Karper - blaa Karper, det koger hun ...

- Det nyder man nu alle her til Aften - og han lo af Forlegenhed - lige til de Fineste ... i Surt med Svedsker ... ja ... det koger hun ...

- Og hun koger forresten paa alle Maader ... fra den Tid vi var Marketendere ... De véd vi koger ... fra den Tid ... Og det er dejligt i Gélée ...

Det løb helt surr for Hausmeister.

- Ja, sagde Maleren (vi hørte jo ikke det halve): det skal jo være godt i Gélée. Hausmeister tog et Tilløb:

- Ja - det var saamæn om det... om det, som min Kone muligens tænkte, at De kunde spise Karper ... og vide ... at De var dog i Bøhmen ... det var det, vi tænkte ...

- Mutter, sagde han ganske forpustet, har saamæn vækket os inat.

Jeg tror nok, at baade Maleren og jeg havde faaet Taarer i Øjnene:

Vi forstod jo det alt: der blev ikke syet fordi Hausmeisterin skulde koge - koge til os - - Fremmede.

- Ja, Tak. Det kunde jo virkelig være morsomt... meget morsomt ... en Gang at holde Jul paa Bøhmisk ...

Sagde vi.

Og vi tænkte: Gæsterne er jo Bøhmere heldigvis. Jeg var ikke rigtig sikker paa, at Karper med Svedskesauce var ligesaa velsmagende for Fremmede.

Veith straaledede og løb ud og ind. Han var som en 188 Sejrherre paa Valpladsen. Døren til Portnerstuen lod han staa aaben. Madlugt og Bagerlugt stod ud i det hele Hus.

Maleren tog vor Gylden og gik hen og købte Voksstabel.

Veith rumsterede og løftede Knæ.

Han begyndte at tale om, at hans Svigersøn var Konduktør ... Konduktør ved Banen. Det var ved Nordbanen.

Ja, jeg vidste jo det.

- Det var forresten gode Stillinger der ved Nordbanen ... for Badene ... Saadan Badegæster sparede ikke paa en Gylden, naar de vilde være ene i en Kupé ...

- Nej, sagde jeg: de gjorde naturligvis ikke det.

- Nej, de gør ikke det, sagde han.

- Og saa har de en Forbrugsforening, sagde han brat.

- En Forbrugsforening? spurgte jeg. Det interesserede mig jo ikke særligt

- Ja - og de faar alt - der er den bedste Vin ... ude fra Troppau, De véd ... den bedste Vin, ren Vin ... de faar den for tredive Kreuzer ...

Han vendte Ryggen til:

- Ja, sagde han, vi har nu no'en Flasker ... hvis ...

Det blev til, at vi ogsaa fik Vin - - til tredive Kreuzer pr. Petroleumflaske og fra Jernbanekonduktørernes Forbrugsforening.

Maleren kom hjem og jeg fortalte ham det.

- Naa, sagde han: det bli'r et Sammenskudsmaaltid.

- Aa ja, svarte kun jeg: vi skød egentlig blot Vattet til - og saa Voksstabelen

Noget Guldtraad pillede vi af en gammel Ridderkappe, der figurerede blandt Malerens Sager; det blev Glimmer paa Træet.

Veith blev ved at løbe op og ned og ud og ind. Han var saa støjende og han mente det saa godt. Han bragte 189 Glas og han bragte Flasker: vi maatte smage paa Konduktørernes Vin.

- Ja, sagde Hausmeister, den er uforfalsket Han klinkede selv med:

- Min Datter faar den jo til Styrkelse, hver Gang hun barsler, sagde han.

Vi lo - for første Gang - og tømte Glassene.

Maleren spillede Vat ud over Grenene og hængte Glimmer over. Det saá lidt pauvert ud: Hvad Satan, sagde Maleren, man ser ikke saa nøje ved Voksstabler.

Ret havde han.

Jeg vidste ikke, hvorfor; men Hausmeister vilde absolut have os ned i Kælderen. Vi maatte se Karperne, sagde han, og Mutter havde ogsaa bagt

Vi syntes, vi maatte vel derud, og vi fulgte med den Gamle.

Nede i Kælderen havde Frau Hausmeister faaet Symaskinerne til Krogs og et renskuret Bord ud midt paa Gaden. Hun kogte og hun brasede, saa hun stod i en Damp.

Hausmeister listede af og lukkede Døren bag sig.

-- Ja, sagde Konen og lo med sit runde, gode Ansigt: det er en Forandring ... men man skal da fejre Højtiden.

Det blev hun ved at tale om en rum Tid, til hun pludselig sagde i en vred Tone:

- Men Veith er en gammel Tosse ... og gik hen og stak mig en Ti-Gyldensedel i Fingrene - lige med ét:

- For der skal vel ogsaa købes hos Kræmmeren, sagde hun i den samme vrede Tone: og her har vi ikke Tid.

- Nu maa De skynde Dem.

Vi gik begge hen og tog hende i Haanden.

- Ja, sagde hun geskæftig: jeg laver nu to Slags Karpemad ... saa De kan vælge ... for det er det med de blaa ...

Hun blev ved med sine Fisk, og om andet vilde hun ikke høre ...

Vi gik tilbage op ad Trappen - med den bekomne Seddel.

Det var begyndt at blive mørkt. Træet stod i Stuen med det hvide Vat. Gamle Veith dækkede Bord.

Vi skulde ud at gøre Indkøb for Hausmeisterins ti Gylden. Vi besluttede os til at tage Lys i Stedet for Voksstablerne og mer Glimmer for at pynte lidt op paa det meget Vat.

Vi købte forsigtigt som Fattigfolk, der i Pengepungen har nær til Bunden.

- Da vi kom ud af Butikken, sagde Maleren:

- Hva' Satan, Du, vi maa s'gu ogsaa gemme noget ... der er Dage efter denne ... og hvem véd, naar vi faar Penge.

Det var vist den eneste Gang i sit Liv, Maleren havde tænkt paa den Stund imorgen. Men disse Dage havde jo ogsaa været drøje.

Jeg mente, vi maatte vel købe for alle Pengene for Veiths Skyld: De var jo saa glade, som var det deres eget Juletræ.

Da vi kom hjem, var det Mørkning.

Maleren begyndte at fortælle om Julen i sin Hjemstavn i Mark Brandenburg. Kl. fire Julemorgen blev Børnene vækkede, og saa vandrede de til Kirke henad Gaderne med store Vokslus i Hænderne.

- Hvor vi vogtede paa Lysene, at de ikke skulde gaa ud, sagde han: og hvor varsomt vi gik og saá paa Flammen med store og runde Øjne ...

- Saa sang vi Julesalme, naar vi var naaet til Kirken.

Han blev ved at fortælle om sit Hjem og sin Barndom.

Jeg hørte vel kun halvt, men tænkte paa mit Hjem.

Maleren talte om Julen siden - siden, da han sad i Berlin, fattig og ene:

Han gik ud paa Gaden, sagde han, og stillede sig 191 foran Porten til de store Kaserne. Han ventede paa Tiden, hvor Soldaterne, der havde Hjemlov, kom ud i Flokke.

Afsted trampede de, med Bylter i Haanden, i lange Rækker, til Jernbanen - alle de unge Karle, der skulde hjem, hver til et Hjem.

Saa gik han rundt i Gader og paa Pladser, hvor der snart blev øde.

Og tilsidst kunde han blive den eneste, der i en lang og vid Gade listede forbi Husrækken som en Skygge.

Jeg sad og tav stille. Saa sagde jeg paa en Gang:

- Du, mon man skulde faa no'en Telegrammer?

- Ja-a, har Du nogen, som kunde telegrafere til Dig?

- Aa-jo, sagde jeg og tænkte: I sin Tid var der jo mange.

- Naa, ja, jeg har ingen, sagde Maleren.

Og vi tav en Stund.

Veith vækkede os op. Han kom med to tændte Lys i et Par gamle Pletstager. Han sagde, at der maatte dog Lysning paa Bordet.

Det var vel ogsaa snart Tiden, hvor vore Gæster kunde ventes.

De tvende Lys beskindede Anretningen. Indtrykket var saa taaleligt.

Alle de Veithske Fade var anvendte. De var købte, som Veith sagde, ved "en Lejlighed" og saá alle ud til

at have ført en bevæget Tilværelse. Dugen idetmindste var rigelig, den naaede til Gulvet paa alle Kanter og var grov som et af de ægteskabelige Lagener.

Gæsterne ringede. De var i Festdragt og straaede.

Vi vekslede Julehilsener med dem - mig sad Hjertet i min Hals - og sagde, at det var blevet til en bøhmisk Jul alligevel - af Hensyn til den Fru Veithske Kogekunst.

Veith lukkede Spisestuen op med et "Gesegnete Mahlzeit"; og vi gik ind til Karperne.

I Begyndelsen var der lidt stille. Bøhmerne spiste, og 192 vi Værter sad mest og saá noget aandsfraværende paa de mangeartede Tallerkener.

Gamle Veith var som i en Rus. Han bragte Fade ind saa vældige, som var han endnu ved Marketenderiet og skulde han bespise en Halvdivision. For hvert nyt Fad, han bragte, skinnede hans Ansigt, som slog han Døren til et Juletræ op for en Børneflokk.

Han bød Karperne rundt - der var Karper i Surt og Karper i Sødt - og han pludrede:

- Ja, ja, Hr. Pianisten vidste nok, at det var czechisk Mad saadan som man fik den ... jo, jo, Karper er Festens Mad ... fra Smaa ...

Han nødte os ustandseligt til at spise sine blaa Fisk.

Svedskesaucen var hans Yndling.

- Det kunde nok være, de havde syntes om Svedskesaucen, Tropperne, i Seksogtreds ... Men svært i det Hele, svært, hvor de Preussere aad ...

Det var i Seksogtreds Hr. Veith havde været ved Marketenderiet.

Og han begyndte med sit Fiskefad i Haanden paa en lang Fortælling om alt, hvad de Preussere kunde æde.

- Man fik jo en Gylden for Døgnet for hver Mand, men passes paa maatte der. For de Karle aad, hvad de saá.

Men Veith havde sin Fremgangsmaade: Naar de nu kom i Kvarter, var de jo, forstaar sig, saa sultne som graadige Ulve:

- Men saa, siger Veith med Fingren op mod Næsen, mens han kniber Øjnene sammen: lod man dem bare stoppe sig, hvad de stoppe sig kunde - saa de foraad sig saagu' det første Døgn ... Saa blev de de næste Dage meget kleinere i Appetit'en ...

Veith ler højt, den List er hans Livsbedrift. Og vi andre maa le med - vi har hørt Historien de tyve Gange.

- Ja, ja, siger Veith, taalmodige var de nu og rare som Børn ... De gik saamæn Mutter tilhaande, som 193 kunde de være hendes egne Sønner ... og skrællede selv deres Kartoffler.

- Men i Geledderne - slutter han - der var de jo stramme.

Veith ser saa glad ud for sig, som skulde han endnu en Gang have en Gylden pr. Hoved i de fjendtlige preussiske Geledder. Saa kalder han mig ud i Sovekammeret.

- Der er lidt stille, siger han: skænk bedre i ...

- Vinen er god. Den er uforfalsket.

Potflaskerne gaar rundt med Jernbanens Vin, der er sødlig som Biskop. Der kommer endnu mere Fisk, og Stemningen begynder at blive livligere.

Pianisten fortæller om Julen hjemme i Brūx, mens de endnu var velhavende og hans Fader levede. Hans Fader var Garver. Naar Juleaftensdag kom, blev der stillet to store Kar fulde af Karper ud i Forstuen, og hans Moder delte ud af de blaa Fisk til hver Fattig, der meldte sig.

- Det er jo saadan, véd De, paa de smaa Steder, siger han, at man deler.

Maleren og jeg ser paa hinanden - vi vil drikke med gamle Veith.

Han tørrer først Munden i sit Skjorteærme - han er i Festdragt med sort Vest og hvidtskinnende

Skjorteærmer - før han skaaler med os begge to.

Pianisten bliver ved at fortælle om derhjemme i Brùx: alle Svende og alle Drengene blev jo beværtede om Aftenen.

Kandidaten, hvis Fader er Herredsfoged i en lille Flække, holder op at spise og ser med et langt Blik ligesom tilbage paa sin Jul:

- Ja, siger han: vi var nu seksten Børn ...

Som om dermed alt var sagt.

Og han bøjer ludende sin udmagrede Hals, der ligesom endnu bærer Vidne om al den Embedsmandssult i hans Barndom.

194

Potflaskerne gaar om, og alle taler. Die Hausmeisterin er listet op af sin Kælder og lytter inde i Sovekammeret ved en Sprække. Maleren faar hende ind og alle klinker med hende.

Hun stod paa sine Hosesokker med foldede Hænder:

- Ja, sagde hun: det er dog dejligt med Ungdommen.

Og hun blev ved at -staa og stirre glad, med skinnende Øjne, paa Bordet med Karperne og de to Lys.

Vi brød op, og Maleren gik ind at tænde Træet. Det straaede helt fint med sit Vat og Glimmer fra Ridderkappen. Men vi fire blev lidt mere stille igen,, indtil Pianisten foreslog, vi skulde synge.

Han sang for. Men det gik ikke rigtigt

Vi prøvede Sang efter Sang, mens Træet stille lyste. Men vi kunde ikke de samme Sange. Og saa faldt Sangen hen ...

Det blev mest med at spise ved Træet ogsaa. Veith bragte ind saa mange Anretninger; saa var det Bagværk og saa var det Syltetøjer.

Og godt var det med den megen Spisning, for Samtalen gik lidt trægt, til vi tilsidst sad tavse alle fire.

Inde i Spisestuen hørte jeg det liste.

Det var Mutter Veith, som var kommen op igen. Hun stod stille derinde, lidt fra Døren, og saá med store Øjne paa det skæve Træ ...

... Vore Gæster var gaaede.

Maleren og jeg sad ved Foden af den slukkede Gran.

Veith gik inde i Spisestuen og syslede. Vi havde ikke hørt ham komme ind, men saa rumsterede han med en Stol, og jeg vendte mig og saá, at han havde noget paa Hjerte.

Saa sagde han endelig og var ganske usikker i Røsten:

- Ja, nu maa De undskylde os - vi har jo ikke kunnet gøre det bedre.

Maleren og jeg havde Taarer i Øjnene. Veith var gaaet, og vi sad længe tavse.

195

Saa fortalte Maleren om andre Julens Dage og andre Julens Fester.

Han fortalte om en Julefest i München - en hedensk Fest med rige og skønne Kvinder og Vin og Vid og et kæmpemæssigt Rosentræ i Stedet for Gran.

Og han fortalte - i en Tone uden Sentimentalitet, men maaske nok lidt vemodig - om den Ven, som den Gang var Festernes Sjæl. Han var en Slags Digter og var pludselig skudt frem i München to og tyveaarig og virkelysten. Han havde noget Talent og megen Energi. Han havde en blød Røst og et sentimentalt Foredrag, som klædte de Digte, han overalt læste op.

Der kom et Aar, hvor en hel By forkælede ham - maaske kun fordi der i det Øjeblik ikke var nogen anden at forkæle.

Det var et Aar som en Legende, saa fuld af Held og Gunst... Han tog det, tror jeg, som noget, der saa skulde være. Og egentlig var han ganske fordringsløs og han delte ogsaa med en og anden.

Men Publikums Rus var kort, og dets Nag og dets Ligegyldighed blev længere. Det gaar altid saadan, naar et Publikum har ladet sig overrumple.

- Det var vaagnet nu, min Bedste, og det har aldrig tilgivet Manden. Nu har han skrevet langt talentfuldere Ting end den Gang - en Bog endogsaa, som jeg tror er god ... men udenfor Livet bliver han ved at staa.

- Og udenfor alle Foretagender. Det er, som de, der fører Ordet, var bange for at brænde sig paa ham eller blot paa hans Navn. Han kommer aldrig ind igen. Der er ligesom slaaet Kreds, og han staar udenfor.

- Og ta'er han sig det nær? spurgte jeg.

- Nær! sagde Maleren - - Nær og nær ...

- Der var vel nok en Tid ... Nu tror jeg, han har sat sig andre Maal - mere indvendige, om jeg saa maa sige ... Han, som Vittighedsbladene - de beskæftiger sig en og anden Gang med ham endnu; har Du ikke lagt Mærke til, at de hakker endnu ihærdigt i en "Genstand" ti Aar efter, at han har mistet al Aktualitet, 196 og først naar ogsaa de tier, er man ganske død

- han, hvem disse Blade endnu kalder en Reklamehelt, er blevet en menneskesky Sjæl, tror jeg, der lister om i Krogene og kun ønsker sig Fred - at kunne sidde hen i Fred.

- Men maaske, sagde Maleren grundende, lider han undertiden lidt ved ... at saa mange af hans Kræfter ligger ubrugte. Det maaske piner ham. Bayern, ser Du, er jo et lille Land. Og han siger maaske til sig selv, at i et lille Land er der altid kun de faa Dygtigheder - saa der burde maaske været Brug for ham - ogsaa for ham et Arbejde at løfte i det Liv, der leves, i Døgnets Liv, der dog kædes sammen til Decenniernes Resultater.

- Han siger vel undertiden med Sørghed, at der havde ogsaa han kunnet bruges.

- For han havde virkelig Handlekraft i sig, og jeg tror ogsaa nogen Uegennytte - noget af den Trang, der driver til at handle til Fordel for alle, den Trang, der skaber Samfundsførerne, de store og de smaa. Han havde noget af det. Og muligt er det vel, at han en Gang imellem, naar han maaler de andre og sig - de andre, som kom i hans Sted i Stillingerne og i Indflydelsen - tænker ved sig selv, at de har kun Magten for at føle og besidde den, mens han vilde have ejet den ... for at kunne virke.

- Men nu hjælper det jo ikke noget. Og desuden, de andre kan jo gøre alting fuldkommen ligesaa godt som han - der i München. Der er ikke noget saa dumt som at tro, at der ligger nogen større Vægt paa netop mig. Hvad ikke en anden kan gøre, kan jo gøres af to andre ... og bliver gjort.

Maleren tav et Øjeblik. Saa sagde han:

- Hvor tydeligt jeg husker den sidste Juleaften, vi var sammen. Vi sad efter Middag foran Ilden i hans Dagligstue. Han havde dengang sine Stillinger endnu, men det var dog ligesom begyndt at blive halvmørkt om ham ...

Vi sad tavse. Saa sagde han med ét:

197

- Du ser ud, som Du sad og lyttede.

- Lyttede - jeg - nej, hvad skulde jeg lytte efter?

- Hvad véd jeg? sagde han. Du saá kun saadan ud.

Lidt efter lidt blev Træet tændt. Og Entréklokken begyndte at kime. Det var Gave paa Gave, Blomster paa Blomster. Den hele Stue blev fuld.

Ud paa Natten sad vi igen foran Ilden. Jeg saá mig om i den prydede Stue.

- Du, sagde jeg: jeg sad virkelig og lyttede før.

- Ja, det saá jeg ... Og efter hvad?

- Efter Dørklokken, sagde jeg og pegede ud i Stuen:

- Jeg vilde saa nødig haft, at nogen skulde have glemt Dig iaften.

Han lo - og smilte saa en Smule vemodigt ...

Herre Gud, sagde Maleren, det kan man jo ikke sige noget til ... Det er jo ved saadanne Lejligheder, man mærker, at man har været dum nok til at lade sig forkæle.

Maleren tav, og vi sad igen tavse.

Han sagde:

- Du siger ikke meget.

- Næ -

- Du kunde gerne forsøge ...

- Aa, sagde jeg, ogsaa jeg sidder maaske og tænker paa, at det i Livet gaar underlig op og ned - - - og mest ned, som med din Ven.

- Tja, sagde Maleren.

Véd Du, blev han ved, hvad jeg sidder og tænker paa: jeg havde Lyst til at male Mutter Veith, som hun stod der foran de to Spædelys og sagde sit:

- "Ja, det er dog dejligt med Ungdommen".

- Herre Gud, de gode Skrog, de gode Skrog.

Maleren rejste sig og gik til Ro.

Jeg sad endnu en Stund foran det slukte Træ. I Stuen var der ganske mørkt. Ude i Gangen gik nogen meget sagte. Det var gamle Veith, som vilde se, om vi var til Ro.

Jeg rev en Svovlstik og fik Lys tændt.

198

Forgyldningen paa de Veith'ske Kaffekopper skinnede. Det var Festkopperne med mange Inskriptioner. Inde i Spisestuen var der lagt skærmende Tallerkener over de mange Rester af Karperne. Jeg sagde til mig selv: det bliver Karper igen imorgen.

Jeg vidste, Fru Veith vilde, at Levninger spistes op.

Ovre i Baghuset var der Bageri. Gennem Vinduerne saá jeg Svendene, der arbejdede foran de lange Trug.

De holdt nok slet ingen Jul.

Men en By skal jo have Brød.

Næste Morgen-arriverede Anvisningerne. De havde virkelig siddet fast deroppe i Bjergpassene. Og saagar til Maleren kom der Penge. Der var -Kunstelskere, som havde forbarmet sig over hans Zigeunere.

- Det er Sagen, sagde han: man skal s'gu vide at vælge det passende Format.

Han samlede Anvisningerne til en Vifte og saá paa dem.

- Véd Du, sagde han: naar man bare hænger i og arbejder, saa det piber - saa kommer det dog altsammen alligevel.

- Undertiden lidt sent, sagde jeg. Og vi lo begge.

Men vi spiste ude nogle Dage og lod Veiths om Karperne og Konduktørernes Vin.

Saa utaknemmelig er nu en Gang Verden.